

Forum V

14. Suurvalta-aseman romahdus

Dokumenttitehtävä: Margeta Henricsdotterin kohtalo isonvihan aikana

Saloisten kirkonarkiston kuolleiden luettelosta löytyy vuodelta 1770 kirkkoherra Thomas Stenbäckin tallentama Margeta Henricsdotterin (Marjatta Heikintyttären) hautauspuhe eli ruumissaarna. Vuoden 1686 kirkkolaki antoi ohjeen, että saarnan piti ”pitkittä puheitta ja ansiot ylittävittä ja ylistyksittä” sisältää haudattavan elämäkertä.

Saloisten kirkonarkiston kuolleiden luettelon ja Kustaa H.J. Vilkun suomentaman kertomuksen mukaan:

Leskiemäntä Margeta Henricsdotter Puusti oli syntynyt 17.3.1676 Raution pitäjässä. Hän avioitui ensimmäisen kerran 1699 ja toisen kerran 1713. Hänen toinen miehensä kuoli tammikuussa 1715, kun kasakat olivat Raahessa haavoittivat häntä viidellätoista keihään pistolla. Venäläiset piiskasivat ruoskin Margetan talvella 1715, ja hänen poikansa Jacobin venäläiset veivät vankina Venäjälle ja kastettiin heidän uskoonsa. Kirkkoherra kertoo Jacobin rauhan tultua palanneen ja tulleen otetuksi takaisin seurakuntaan.

Seuraavana talvena 1716 venäläiset löysivät Margetan uudelleen. He riisuivat ja ruoskivat hänet lyijykärkisellä solmupiiskalla, jonka jälkeen he veivät hänet ulos alastomana seisomaan talvipakkasessa lumihankeen. Hänen kädet sidottiin pajunköydellä selän taakse ja hänen kiduttamistaan jatkettiin polttamalla hänen selkäänsä palavalla saunavihdalla. Hänet ohjattiin takaisin pirttiin, missä eräs taivutti hänet kumaraan ja painoi polvien väliin hänen päänsä ja sokaisi palavalla kynttiläntalilla hänen molemmat silmiinsä. Tämän seurauksena Margeta Henricsdotter oli sokea lopun elämänsä, 54 vuotta. Hänen kuolleesta ruumistaankin oli nähtävissä kidutuksen aiheuttaman arvet.

Margeta lapsineen kärsi vihollisen lähdettyä nälkää. He joutuivat syömään olkia, nahanpaloja ja luita, joita vainolainen oli jättänyt jälkeensä. Nälänhädän seurauksena yksi Margetan lapsista kuoli. Margeta pääsi pakenemaan Ruotsiin, kierreltyään siellä viiden vuoden ajan hänet muiden pakolaisten kanssa palautettiin Turkuun ja sieltä edelleen kotiin. Margeta Henricsdotter Puusti kuoli vanhuuden raihnauteen 3.11.1770 Saloisissa 94 vuoden 31 viikon 3 päivän ikäisenä.

Kustaa H.J. Vilkuna, Viha. Perikato, katkeruus ja kertomus isostavihasta. SKS 2005 ja [Isoviha: kidutusta ja nälkää - Margaretan elämäntarina. Arkistot kertovat - verkkonäyttely \(Arkistolaitos\)](#)

Tehtäviä

1. Miksi papin kirjoittamaa kertomusta Margetasta voi pitää tärkeänä nykytutkimukselle?
2. Mitä Margetan tarina kertoo rahvaan elämästä?
3. Arvioi, kuinka totuudenmukainen papin kertomus on.
4. Mikä merkitys papin hautauspuheella mahtoi olla aikalaisille?
5. Mitä tietoja Margeta Henricsdotterista voi löytyä kuolleiden ja haudattujen luettelosta? http://www.juuret.org/kuolleet_ja_haudatut